

ТРИЗЕНЬНИК REVUE HEBDOMADAIRE **TRIDENT**
UKRAINIENNE

Число 50 (206) рік вид. V. 15 грудня 1929 р. Ціна 2 фр. (Prix 2 fr.)

Париж, неділя, 15 грудня 1929 р.

В цьому числі на іншому місці подаємо ми звістку про український біль, що його внесено до Сенату Сполучених Штатів Північної Америки.

Нема чого й казати, якою радістю сповнила ця новина серця усіх українців. Твердо віримо в остаточну перемогу справедливості і щиро бажаємо ініціаторам законопроекту довести ту справу до щасливого кінця

До того кінця ще далеко, але вже самий початок діла має для нас велике значіння.

Бо яка б доля не зустріла законопроект про визнання Сполученими Штатами самостійності України, — вже один факт поставлення цього питання говорить сам за себе. Ініціаторам його доведеться, без сумніву, зустріти на тому шляху, на який вони стали, чимало труднощів і перешкод: занадто багато в Україні і ворогів, і «добрих приятелів».

Та повторюємо, яка б не була доля білу, ніщо не може зменшити моральної ваги самого факту його внесення. Ніщо не може зменшити того почуття вдячності, яке безперечно має кожен український патріот до сенатора Копелянда, його товаришів, і всіх тих, хто зважився твердо й одверто поставити українське питання перед політичною опінією Америки, а разом і цілого світу. Надає законопроектові великого значіння, як видно з газет, і американська преса.

Велику і гостру проблему — привернення ладу і спокою на Сході Європи, а разом з тим політичної рівноваги в світі та зміцнення миру — внесення американських сенаторів зв'язує цілком справедливо з визвольними змаганнями України і других поневолених Москвою земель Східної Європи та Азії.

Варто також підкреслити, що сьогодні, коли на нашій отчизні шаліє червоний терор і вона знаходиться в лабетах окупанта, з ініціативою визнання України виступають урівноважені представники тверезої Америки. Виступ цей стає ще показнішим на тлі тих нетривких успіхів, які пишеться поки-що совітська дипломатія після відновлення зносин з Англією.

Можна тільки побажати, щоб зрозуміння глибоке нашої справи, яке виявили де-які державні мужі по той бік океану, знаходило собі все більше й більше прихильників повсюди.

В кожному разі, український бій має для нас велике значіння і дає нам міцну моральну підтримку в нашій боротьбі за самостійність і державність України.

Перший з'їзд Т-ва б.вояків Армії УНР у Франції дає нагоду спинитися над нашими військовими організаціями. Розкиданість старшини нашої та козаків по різних країнах давно вже гостро ставила питання про потребу їхнього об'єднання. Те, що їх усіх тепер єднає в одне ціле — зв'язок чисто внутрішній, духовний, те, що той зв'язок збудовано на дисципліні морального порядку, — робить цей потяг до об'єднання й саме об'єднання ще сильнішим. В процесі розпорошення нашої військової еміграції по світах з бігом часу осипалося зів'ялелистя, поодпадали сухі гілки. Але здорові елементи, ті, що zostалися й зостануться вірними прапорам, з якими ми вийшли з рідного краю, горнулися одно до одного, збивалися до купи. Тому в різних землях, де збиралося більше наших людей, повставали товариства б. вояків. Той організаційний період ще не скінчився, він іде. Гуртом почували себе люде сильнішими, підтримувався дух, оживали ініціатива, прокидалося шукання фахового знання і одкривалися де-які можливості його поглибити.

З другого боку, життя саме вже виявило, яке значіння мають такі товариства на чужині, дозволяючи нам входити в стосунки з відповідними чужоземними організаціями та союзами, репрезентувати наше військо переп широким світом.

Та по-за цими моментами — характеру організаційного і репрезентативного перед об'єднаннями наших військових лежать великі завдання внутрішні. Тільки вирішивши їх шляхом систематичної праці, зможуть вони вважати себе відповідно підготованими по того часу, коли рідний край покличе їх знову під старі бойові прапори.

Вражіння з військового з'їзду у Франції.

7 і 8 грудня с. р. одбулася не аби-яка подія у нашім емігрантськім життю у Франції: відбувся перший з'їзд членів Т-ва б. Вояків Армії УНР.

Прибули делегати — члени філій Т-ва — з далекої периферії з Ліону, Оден-ле-Тішу, Крезю, Ботекура то-що. Вийшов з'їзд поважним, як по кількості учасників, так і по серйозності.

В суботу 7-го в удекорованій прапорами салі, у почеснім куті якої було поставлено великий портрет бл. пам. Головного Отамана С. Петлюри, — пройшла швидким діловим темпом ділова частина військового з'їзду.

Одкрився з'їзд промовою Голови Управи Т-ва ген. О. Удовиченка, після чого зразу ж з'їзд перейшов до праці без зайвих балачок, без присущих українській натурі довгих дискусій та балаканини.

Обравши президію в складі ген. Удовиченка (голови), полк. Татарулі (заступника) і М. Ковальського (секретаря), приступив з'їзд до заслухання численних привітань, що наспіли до одкриття. А їх було багато, і багато було цінних.

Привітання від Пана Заступника Голови Директорії Головного Отамана Андрія Лівичького — вислухано було делегатами стоячи. Після останніх слів — роздалися звуки «Ще не вмерла»... Так само стоячи вислухали делегати й привітання від Пані Отаманової О. Петлюри.

І з'їзд доручив Президії негайно телеграфом подякувати Панові Головному Отаманові А. Лівичькому, побажавши йому сил і здоров'я на відповідальному посту, а Пані Отамановій доручено було Президії піднести квіти в імені з'їзду, що й було виконано на другий день.

Далі йшли привітання від Уряду УНР, Гол. Емігр. Ради, Ген. Сальського, ген. Куща, ген. Загородського, ген. Пузицького, ген. Козьми, союзів і спілок військових та інвалідських в Чехії і Польщі, Генер. Ради у Франції, від Громад в Крезю, Ліоні, Оден-ле-Тіші, Парижі, Філій Т-ва в Люксембурзі, Кнютанжі то-що та сила привітань од окремих осіб.

Далі з'їзд заслухав доклади Управи про діяльність. Переведена робота в дуже несприяхючих обставинах показує великий поступ вперед в організаційному, а зокрема в фінансовому відношенню. Зібрано було великі гроші, як на наші емігрантські умови, куплено на ці гроші ґрунт для збудування на ньому будинку відпочинку та заведення садку. Видно було так само, що великих особистих зусиль приклала Управа для осягнення цього. Ні одна емігрантська організація ще не здобулася на такі досягнення, які має на сьогодні Т-во б. Вояків Армії УНР.

Окремою точкою докладів була справа нав'язання контакту з чужинецькими організаціями бувших комбатантів та про ті можливості, які одкриваються в зв'язку з цим для діяльності й розвитку Т-ва, про що доклав М. Ковальський, запасовий член Управи Т-ва.

Після заслухання звіту перевірконої комісії збори цілком апробували діяльність Управи та винесли їй подяку за переведену працю.

Було виділено окремі точки з докладів, які й доручено Управі перевести далі; найголовніші з них — продовження праці що-до Інвалідського фонду (справа дальшого збирання коштів та будівлі Дому), продовження роботи серед чужинців, налагодження військової наукової праці, поширення зв'язку з філіями то-що.

Окремо було одмічено гарний жест Українського Артистичного Т-ва у Ліоні, яке з своїх вистав одчислює половину чистого прибутку на фонд Українського Інваліда у Франції.

Доклади з місць показали внутрішнє життя філій та їхню діяльність. Життя починає розвиватися. Організація молода, але перспектив перед нею багато. В організаціїному відношенні життя посувається вперед. Усовуються ті неприємні явища, які були на периферії, а саме ненормальні стосунки філій з громадськими організаціями. Це було виділено окремою резолюцією що-до налагодження нормального і тіснішого зв'язку з цими організаціями. За останній час помітно, що життя філій пішло жвавіше в повному контакті з громадянством, особливо це позначилося у вшануванні 359 Базарських героїв.

Правда, бракує ще зв'язку і частіших інформацій, бракує відповідної літератури і т. д., але це все саме на таких з'їздах завжди знаходить собі вирішення й увагу належну.

Що-до перевиборів Управи Т-ва, то з'їзд рішуче поставив справу так, щоби старий склад Управи лишився на своєму посту з правом кооптації членів Т-ва для переведення праці. Те саме з'їзд постановив і відносно перевіркової комісії.

З біжучих справ варто відмітити рішучий протест проти виступів Мик. Шаповала; резолюція про це підтримана була вигуками «ганьба». З'їзд виніс гострий протест проти большевицької влади що-до арештів на Україні.

Під кінець з'їзд зробив овацію на честь ген. О. Удовиченка, який дійсно стільки енергії, сил і доброї волі поклав до життя Т-ва і посвятив себе цілого його розвитку.

Закінчився з'їзд останньою промовою ген. О. Удовиченка, що дякував учасникам за переведену працю, і на закінчення запропонував встати й вшанувати пам'ять всіх героїв наших на чолі з незабутнім вождем Головним Отаманом С. Петлюрою.

Всі делегати встали і мовчанкою вшанували тих, хто за волю Українського життя своє віддав.

Так спокійно у піднесенному патріотичному настроєві, в повній пошані до наших традицій, в глибокій вірі в недалеке щасливе майбутнє пройшла ділова частина першого військового з'їзду вояків наших у Франції.

На другий день, 8-го грудня відбулася урочиста церемонія посвячення прапору Т-ва. На 11 год. у призначенім помешканню зібралася численна публіка. Крім учасників з'їзду явилася громадянство паризької колонії у великій кількості. Були так само і чужинці. Особливо

зворушливо вразила присутність італійських комбатантів, що прийшли на наше свято із своїм прапором.

Розпочалася церемонія молебнем, під час якого молитву за Україну присутні вислухали на колінах. Саме посвячення прапора одбулося під гучне «многая літа»...

Потім присутні вбивали цвяшки до державна прапора, розписуючися на заготовленім аркуші паперу.

«Струнко! Панове старшино!» — голосно лунає в салі військова команда і п. В. Прокопович виголошує коротку, але сильну й надзвичайно змістовну промову, в якій підкреслив значіння підтримання бойових традицій, а зокрема існування на еміграції військових організацій. Одзначивши ріст Т-ва б. вояків Армії УНР., п. В. Прокопович в імені Пана Головного Отамана і Правительства УНР побажав Т-ву розвитку й праці і передав освячений прапор Голові Т-ва ген. Удовиченкові.

Сотн. Бокитько привітав Т-во від Союзу Укр.Військових в ЧСР і передав стрічки для прапора Т-ва від наших вояків в Чехії.

В ту хвилю лупають звуки гимну: «Ще не вмерла Україна». Нарешті ген. О. Удовиченко, тримаючи в руках маленьку жалібну биндочку, звернувся до присутніх з такими словами: «Поки ми на чужині, най буде ця биндочка прикріплена до нашого прапора. Знімемо її тільки тоді, коли вернемося на рідні терени».

По закінченню офіційної частини — Управа Т-ва запросила учасників з'їзду та гостей до сусіднього покою, де було сервіроване вино.

Вийшла церемонія проста, але надзвичайно пишна, і лишить вона у всіх, хто там був, глибоке вражіння надовго.

О 12 год. учасники з'їзду разом з багатьма гостями вдалися на могилу бл. пам. Головного Отамана С. Петлюри, де було покладено прекрасні вінки — один — від з'їзду, другий — від філії Т-ва в Крезю.

Після покладення вінків знову на команду — «струнко!» всі стали на позір, а потім присутні одспівали «Вічну пам'ять» та «Як умру»...

О 15 год. Президія з'їзду разом з учасниками його вдалися на площу Etoile до Триумфальної Арки і поклали гарний великий вінок з живих квітів на Могилу Невідомого Французького Вояка. На національних стрічках при вінку було написано: «Au Soldat Inconnu Français — Union des Anciens Combattants Ukrainiens».

Не дивлячися на негоду, що зірвалася на той час, церемонія вийшла назвичайно зворушливо. Учасники з'їзду вишикувалися в два ряди обік могили, а президія поклала вінок. По тому — всі «струнко» — вшанували пам'ять Невідомого Французького Вояка — хвилиною мовчанки.

Ця церемонія із симпатією була одмічена французькою пресою.

Нарешті у вечері о 21 год. одбувся бенкет Т-ва, на якому крім членів і учасників, було дуже багато гостей. Були представники наші

Офіційні, представники наших організацій, були представники чужинські, французи, італійці, грузини, азербейджанці.

Бенкет пройшов дуже добре, в приємній хорошій атмосфері, й затягся до пізнього часу.

Виголошено було тост за Головного Отамана А. Лівіцького, який було покрито вигуками «слава» та співом «Ще не вмерла». Вітали й чужинців. Вигуки «слава» та «Vive la France», «Evviva l'Italia», «хай живе вільна Грузія», «хай живе Азербейджан» чергувалися один за другим.

Прекрасну промову, перейняту глибокою симпатією до України та розумінням спільної боротьби України і Кавказу за спільну мету, виголосив грузин кн. Д. Вачнадзе. Вона покрита була бурними оплесками і вигуками «слава Грузії».

Генералові О. Удовиченкові знову було зроблено овацію і на знак уваги до нього, як до командира славної 3-ої Залізної дивізії, — проспівано було бадьорим темпом гімн його дивізії — «Гей ну, хлопці, до зброї»...

Бенкет випав надзвичайно вдало. Не дивлячися на те, що не все було передбачено, успіх його вийшов по-за межі сподіваного, і гості довго не розходилися, хоч час був вже й пізній.

Теба одмітити ще що підчас з'їзду і бенкету були, як декоративні прикраси помешкання дві речі наших молодих мистців: прекрасний великий барельєф портрет бл. пам. Головного Отамана С. Петлюри нашого молодого скульптора Лизвиненка та батальний живий малюнок нашого маляра-артиста Л. Перфецького, що притягували на себе увагу.

Військове Т-ва показало, що воно може жити й працювати і для його роботи є великі перспективи на шляху до розвитку.

Щастя йому, Боже!

Б.

Україна й Сполучені Штати Північної Америки.

(Повідомлення Українського Пресового Бюро)

Ще з весни цього року міністерство закордонних справ Української Народньої Республіки увійшло в близькі стосунки з деякими впливовими діячами Сполучених Штатів Північної Америки. Діячі ті тоді перебували в Європі. З цих розмов виявилися великий інтерес і симпатії деяких північно-американських кол до України.

Внаслідок мемуара, переданого цим діячам, піднято було ними відповідну акцію, результатом якої з'явилося внесення сенатором Копеляндом про визнання України. Точний текст закону (біля) буде подано пізніше. Основна ж його точка полягає в тому, що президентові

Сполучених Штатів ухвалюється кредит на те, щоб в разі, як він визнає це потрібним, він міг акредитувати свого посла до Уряду Української Народньої Республіки.

Загалом текст і висновки законопроекту аналогічні до біля в справі визнання Грузії і других кавказьких республік.

Біль що-до України було двічі перечитано в сенаті і передано до комісії закордонних справ.

3 міжнароднього життя.

Совітсько-китайський конфлікт. — Пакт Келого та ССР. — Сполучені Штати та Україна.

Китайсько-совітський конфлікт обернувся до світу новою стороною, потягнувши за собою певні несподівані наслідки. Свого часу на цьому місці далося характеристичну того конфлікту. Почалося з того, що манджурський правитель молодий Чан-Су-Ліян, син покійного маршала Чан-Со-Ліна, не маючи змоги далі терпіти комуністичну пропаганду, захопив до своїх рук східно-китайську залізницю, яка до того знаходилася у спільному володінні Китаю та ССР. Совіти відповіли на це розривом дипломатичних зносин, після чого утворилося становище — ні мир, ні війна, чи як його назвали в пресі — війна без оголошення війни, чи ще інакше — мала війна. На кордонах зачалася стрілянина, у повітрі літали аероплани, на Амурі топили одна одну канонерки, а по-за державні межі заходили якісь військові загоны, про які говорився, що начеб то були монгольські комуністи — з одного боку, та російські білогвардійці — з другого.

Регулярні військові частини з обох боків ніби-то стояли собі тихо на місці, не рухалися ні в той, ні в другий бік, а тільки посилювалися кількісно, ставили зброю і табори, вали та окопи. Більше від того. Коли французький міністр закордонних справ Аристид Бріан, як один із авторів Паризького пакту, нотою загадав совітам і Китаєві, що, підписавши той пакт, вони обов'язалися не еживати війни, як політичного злярдя, а всі свої спречаля вирішувати мирно, — обидві сторони, ССР і Китай, урочисто відповіли, що вони про той пакт пам'ятають і боювати не думають.

А втім, як тільки, в минулому листопаді, настрела, як то вважали совіти, вигідна для того хвиля, їх війська, — на цей раз не ховаючи свого обличчя, вирушили з боєм за Амур, збройно опановуючи китайську територію, прямуючи просг на фронт, утворюєий китайськими військами. Усі чекали бою чи боїв, бо китайського війська було більше, було воно виправлено до війни, як слід, і складалося з частин, що не раз перел тим виявили себе, як справжнє військо, вивчене по європейському.

Бою чекали, але його властиво не було. Сталася велика несподіванка; одна з тих багатьох незрозумілих несподіванок, які так часто трапляються в китайських справах. Бо справедливо про них висловився якийсь один з видатніших європейських політичних письменників, вказавши, що в Китаї ніколи не станеться того, чого всі логічно очікують, а навпаки — завжди станеться те, чого ніхто в світі не сподівається. Так і на цей раз. Китайські війська до бою не вступили, а кудись без сліду зникли, і большевицькі майже без жадного спротиву стали панами на китайській території.

Що сталося на справді, не знати. Одна версія говорить за те, що китайці покинули фронт з переляку перед совітськими військами; друга — що до

перемогі спричинилися не стільки совітські війська, скільки гроші; третя, нарешті, що фронт той розтанув з мотивів вищої китайської політики, бо кчаб-то з військом нічого не сталося і знаходився воно зараз десь біля Мукдену під рукою свого владаря Чан-Су-Ліанга.

Так поставився до війни китайська сторона. Що ж до совітів, то вони використали становище в той спосіб, що сплюндрували до щельгу захоплену ними країну, вирізали безбройне китайське населення та розстріляли гріста російських емігрантів, що не встигли врятуватися утечею від несподіваного військового нападу своїх земляків.

Всі оці події перейшли на протязі якогось часу. Після них — знову можна було сподіватися: або совітські війська тягтнуть далі збройно на Харбін, або китаїці відтворюють свій фронт, загорюючи їм дорогу. Замість того сталося цілком щось інше; зачалися мирні пересправи, а на театрі військових подій все зосталося так, як і було — без змін.

Про ті переговори повідомлення надходять лише з двох джерел: китайського та совітського. Обидва джерела не дуже то гірогідні, протирічать одно одному, одно одного спростовують. На час, коли писано ці рядки, відомо лише, що уповноваженим з боку Китаю являється якийсь пан Тзе, а з боку совітів — такий товариш Сімановський; що пересправи ведуться в Ново-Сибірському, що в основу їх покладено *statum quo ante*, себ-то приєрженія того становища, яке було перед конфліктом.

Але... у цій справі багато тих «але». І головне з них те, що пересправи з большевиками веде мукденський уряд манджурського володаря з своєї ініціатииви, а вищий за нього, центральний пекінський уряд з Чен-Кай-Шеком на чолі лише до того придивляється: як буде добре для нього — погодиться, як ні — агулює все, кчаб-то нічого й не було. Може гому саме так легко і швидко Мукден і пішов на пересправи, що можна все й агулювати — і то з самої легальної причини. З китаїцями можлива, як вказано вище, всяка несподівалка...

Китайсько-совітський конфлікт ще не закінчений, але новий його зворот викликав і не абн-яке зворушення в Європі та за океаном. Нормально це можна було б пояснити уже тими колосальними матеріальними інтересами, які зв'язують світові держави з китайською територією. Але на цей раз для європейсько-американського зворушення знайшлися ще й інші причини, забарвлені до певної міри моментом ідеологічного порядку. Справа в тому, що своїм одкритим збройним виступом на манджурській території совіти формально і по суті в самий грубий спосіб порушили відомий пакт Келого і Бріана, на якому вони урочисто і з власної волі свої дали свій підпис рік тому назад.

Пакт обов'язує, як відомо, підписані держави ні в якому випадку, ні при яких обставинах не вживати військової сили для вирішення міждержавних конфліктів. Але в договорі не вказано жадної санкції, за допомогою якої можна було б вплинути на того контрагента, що хогів би свої обов'язки зневажити. Припускалося, що досить буде світової моральної опінії, яка вже сама своєю силою не дозволить нікому порушити своє слово чести. Вже тоді, правда, висловлювалися думки, що не всі народи доросли до такого високого рівня, що певні азійські держави, а серед них і СССР, з тої причини не можуть бути припущені до участі в пакті. Але перемогла гадка, що ніхто, навіть і совіти, не звгаються в такій справі одкрито виступити проти моральної опінії всіх великих світових держав.

А в тім большевики зважилися, слово своє зламали й підпис порушили. Великі держави так або инакше примушені були реагувати на цей факт, бо всі вони пакту Келого надавали велике значіння. А особливо підкреслювали те значіння в Сполучених Штатах, бо ж цього ще тижня, одкриваючи другу сесію 71-го Конгресу, американський президент Гувер в посланню своїм говорив про пакт Келого такими словами: «Пакт підніс світову мораль на високий рівень... Одкрив світові нову перспективу, що вносить глибокі зміни до закондонної політики всіх держав» і т. и.

Встала необхідність більша за прсе е зам'я релля на азійському далекому сході; треба було рятуват' ов'й пр'ц цп між'ародніх взаємовідносин, що його совіти скомпромітували раніше, дпж вст' г'лпн освідчитися в реальності. Як вище вказано, до порятунку взялися в час. На самому початку конфлікту виступив Аристид Бріан з попередженням. Попередження не охоче, але було прийняте, запевнення дано, — і все оте виказалося чистою совіською брехнею, бо большевики таки виступили збройно. Тоді настав час вступити до Справи Сполученим Штатам.

З ініціативи американського міністра закордонних справ, Сполучені Штати, Англія та Франція вислали до ССРСР, а з причин дипломатичного такту і до Китаю, майже тотожні ноти, в яких вказано на протиріччя між поведінкою совітів та тими обов'язками, що взяли вони на себе, підписавши пакт Келого. Ноти складено в дуже обережних та поміркованих виразах, і внутрішнє обурення авторів нот виявилось хіба-що в кінцевих словах, де говориться про те, що міжнародній престиж держави залежить од виконання ією прийнятих на себе обов'язків.

Большевики з одповіддю не гаялися, опублікувавши спочатку одповідь Америці, потім — другим. Усі одповіді, як і ноти, майже тотожні, і всі вони написані з безоглядною грубістю. Большевики відкидають усі обвинувачення. В усюму, мовляв, завишив Китай, а вони чисті, як голуб'ята, бо ССРСР — єдина в світі держава, що дбає за мир, а не за війну. З Китаєм вони не воюють, а пересправляють і ніхто не сміє втручатися до тих справ. Пакт Келого не дав їа те нікому жадного права і т. и. Спеціально на адресу Америки додако обурене здивовання, як могла зважитися вола звертатися з нотою до ССРСР, іє визнавши його й досі.

Одповідь совітів зробила вражіння несподіваного вибуху бомби в широких політичних колах великих держав. Аби схарактеризувати його, досить навести кілька виразів коректного із коректних офіційного орґану французького міністерства закордонних справ.

Москва, — пише «Le Temps», — одповіла з такою нахабністю, яке не має собі прецедентів... Совітські поведирі нічого не давчилися й досі. Марна трата часу — бажати завести совіти до ярмців правильнього міжнароднього життя, підтримуючи з ними дипломатичні з'осини... Москва глумачить пакт Келого згідно з своєю фантазією. І в той самий час, коли порушує його, коли зачинає війну на чужій території, насмілюється вона проголошувати, що тільки одим ССРСР стоїть за політикою миру й шанує дале слово. Така поведінка совітів, навіть і для легковірних, є найліпшою мірою того, яку моральній ціну може мати підпис совітського уряду під міжнароднім договором; вказує вона також і на те, до яких несприємностей може спричинитися факт офіційних відносин з державою, яка сама себе виключає із довірливого співробітництва з цивілізованими націями.

Большевики таким чином ще раз дали європейцям та особливо американцям предметну лекцію, виказавши ще раз наочню своє обличчя і свої методи. Про наслідки тої лекції нема що зараз розважати. Вони виявляються з часом. І може це стається скорше і глибше, ніж про те гадають большевики. Бо хто-хто, а американці таких лекцій не люблять і не пробачають.

Телеграмою з Вашингтону «Journal de Genève» повідомляє:

Група сенаторів Сполучених Штатів Північної Америки, на чолі з сенатором Копеляндом, представила Сенатові внесок, в якому вимагає, щоби було визнано Україну, приєднану силою до совітів. У внескові коротко переказано історію цієї країни, що, не звважаючи на свою нещадну долю, вміла захватити свою мову і свою культуру. У ньому нагадується, що Українська Республіка, в 1917-1918 роках була визнана de facto і de jure багатьма державами,

в тому числі й совітською Росією; зазначається також і те, що навела совітів на Україну та примушений відхід легальнього українського уряду за кордон сталися вже після того урочистого визнання України Москвою.

Виступаючи в оборону своєї пропозиції, докладчик проголосив, що це традиції вільної слави Америки примушують його ганебній кампанії за визнання совітів протиставити вимогу визнання пригніченої України. Свою пропозицію сенатор Копеланд закінчує вимогою, аби Сполучені Штати встановили пост дипломатичного представника при українському уряді, що знаходиться в Афінах.

Вказаний внесок, якому американська преса, маючи на оці небезпеку визнання ССРСР, надає велике значіння, після першого читання пересланий Сенатом до комісії по закордонних справах, де йому забезпечено підтримку групи сенаторів, що виявили себе ворогами признання совітів, та які одіючасно з тим вимагають визволення Кавказу та Туркестану.

Нам нема чого до того додавати. Благородна ініціатива сенатора Копеланда та його товаришів означає собою, будь що будь, нову дату в історії американсько-українських взаємовідносин.

Observer.

1-а конференція української еміграції в Празі і Головна Еміграційна Рада.

Завданням цих сторінок*) є поінформувати широкі кола української еміграції про ті причини які примусили українську еміграцію створити нову, вищу форму організації, про ту роботу підготовчу результатом якої було окреслено поле її діяльності і визначені форми її буття і нарешті про значіння Головної Еміграційної Ради, як вищого органу еміграції і її завдання, як вони встановлені Конференцією еміграції 25-26-VI 1929 у Празі, статутом і конкретним планом діяльності, виробленим вже Президією Головної Еміграційної Ради після Конференції.

Розміри цієї статті не дають можливості умістити повністю все те, що стосується, як до історії виникнення думки про створення Головної Еміграційної Ради, так і до переведення її в життя; той, хто хотів би з усім цим познайомитися детально, мусів би звернутись до протоколів Організаційної Комісії по скликанню Конференції 25-26-VI 1929, до протоколів самої Конференції і до пресових звітів про Конференцію, особливо в тижневику «Тризуб», в якому до речі уміщується увесь час і хроніка Президії Головної Еміграційної Ради.

Той факт, що українська еміграція лише на десятому році свого життя в розсіянні за кордоном досягла можливості створити загально-національний орган свій, вказує на велику деконсолідацію, яку вона перейшла з часів національного пориву на Україні, але він же вказує і на те, що почався новий етап і народилося нове зрозуміння необхідності української єдності для досягнення вищої мети, якій мусять з цього часу безподільно присвятити себе і Головна Еміграційна Рада, і вся українська еміграція.

Еволюція еміграційної організації в Польщі.

Думки про широке громадське об'єднання еміграції народилися відразу ж по виході закордон; але вони на жаль народилися в окремих світлих головах видатних українських діячів, як напр., у бл. пам'яті Гол-

*) Надаючи ваги організації еміграції, охоче даємо місце цим сторінкам. Тим паче, що вони дають відповідь на багато питань, з якими до нас часто звертаються наші читачі.

От. С. Петлюри, що написав відому брошуру про завдання еміграції. Маса української еміграції, деморалізована минулими невдачами, скучена майже вся у Польщі, непевна в забезпеченні своїх елементарних життєвих потреб, кинулася шукати виходу з того становища, в якому вона опинилася, забуваючи часом за свої загально національні обов'язки. Почався духовний розброд, шукання шляхів та хоч будь якого добробуту.

Обмеженість місця не дозволяє нам дати історію цих ідейних шукань і розселення еміграції в пошуках фізичного спасіння. Відмітимо лише той факт, що приблизно в р. р. 1927-1928 обидва згадані процеси майже закінчилися. Наступила певна сталість ідей еміграції, фізична осілість, які одні дають можливість магі якусь перспективу на будучину і певність можливості ту будучину свідомо будувати.

В цей час вже дозріли і ті конкретні загально емігрантські справи, які одні створюють спільний інтерес і міцно об'єднують ширші маси людей для якоїсь об'єднаної акції. Загрожуюча непевність юридичного положення цілої української еміграції за кордоном, пошуки ліпшої праці і матеріального забезпечення, дбання про національну освіту, допомогу хворим і інвалідам, координація пропаганди укр. ідей за кордоном і т. д. і т. д. все це, разом взяте, рішуче поставило творчу частину укр. еміграції перед необхідністю завершити і удосконалити свою організацію, що вже не умишлася в рямцях одної країни, а фактично виходила на міжнародний ґрунт.

В кінці 1928 року, коли виявилася вся необхідність об'єднання української еміграції для співпраці з Високим Комісаром Ліги Націй в справах біженців, українська еміграція мусіла зробити останній крок до такого завершення.

Ініціатива скликання першої конференції української еміграції.

Потреба з'їзду представників укр. еміграційних організацій в цей час стала остільки великою, що ініціатива скликання конференції народилася одночасно майже у всіх центральних емігрантських організацій. В процесі інтенсивного листування між У.Ц.К. у Варшаві, Допомоговим Комітетом у Румунії, Генеральною Радою Союзу укр. еміграції у Франції і Об'єднанням в ЧСР було вирішено скликати в Празі не всеукраїнський емігр. з'їзд, що потребував би великого підготування і значних грошових затрат, а лише конференцію представників вже твердо існуючих краєвих організацій. Організацію її було покладено на «Українське Об'єднання в ЧСР», яке з цією метою склало спеціальну організаційну комісію на чолі з проф. Мацієвичем. Ця комісія, маючи за вихідну точку своєї роботи окремі побажання ініціаторів з'їзду, взялася до технічного переведення справи, що видавалася зовсім не легкою як з боку чисто організаційного, так з матеріальних причин, що так часто утруднюють здійснення ширших українських замірів.

Підготовча робота.

Організаційна Комісія перш за все, по згоді з ініціаторами,

1) Встановила склад конференції, а саме: У.Ц.К. в Польщі, Генеральна Рада Союзу Укр. Емігр. Організацій у Франції, Український Допомоговий Комітет в Румунії, Укр. Об'єднання в ЧСР та громади, що заступают краєві організації в Бельгії, Люксембурзі, Туреччині, Болгарії та Югославії.

2) Розподілила мандати на конференцію пропорційно кількості і значінню кожної еміграції в такий спосіб: — У.Ц.К. в Польщі — 4, Ген. Рада Союзу Укр. Емігр. Організацій у Франції — 2, Допомоговий Комітет в Румунії, — 2, Укр. Об'єднання в ЧСР — 2, з доданням 1 мандату Р.-Д. Клубові у Празі, та по 1 мандатові громадам в Брюсселі, Царгороді, Софії та Білгороді. Загальна кількість делегатів була определена в 16 душ.

3) Намітила завдання і програм Конференції в ряді видатних докладів, які потім послужили базою для рішень конференції і директив Головної Еміграційної Ради.

Перебіг конференції.

Конференція зібралася у Празі 25 червня 1929 р. По відкриттю її членом орг. комітету проф. А. Яковлевим обрано було Президію її в складі Голови проф. О. Лотоцького (Польща), заступника Голови І. Косенка (Франція), Секретаря Д. Геродота (Румунія) і на технічного Секретаря п. інж. Бутовського, а також мандатну комісію в складі ген. Куца, полк. Білодуба, полк. Цибульського і інж. Бутовського.

Мандатна комісія визнала правдивими мандати: проф. О. Лотоцького і ген. Сальського, М. Ковальського і ген. Куца від У.Ц.К. в Польщі, п. І. Косенка від Генеральної Ради Союзу Укр. Емігр. Орг. у Франції, проф. Мацієвича і Д. Геродота від Укр. Допомогового Комітету в Румунії, п. Цибульського від Громади в Болгарії, п. Андрієського від конференції 5 громад в Югославії, проф. А. Яковлева і інж. Білодуба від Об'єднання в ЧСР., пані З. Мірної від Р.-Д. Клубу у Празі. Разом 12 мандатів. Крім того з постанови Конференції визнано було припоручений Царьгородською громадою мандат полк. Філоновича, що збільшило кількість рішачих голосів конференції до 13.

З постанови ж конференції брала участь в обговоренні справ з правом дорадчого голосу і організаційна комісія конференції.

По укінченню вищезгаданих формальностей конференція заслухала звіт організаційної комісії і, ухваливши його, затвердила регулярні конференції і вироблений організаційною комісією порядок праці конференції з такими точками:

1. Доклади делегатів про стан укр. еміграції в різних країнах.
2. Доклад проф. Мацієвича в справі спільної акції по виганях загально-національних на міжнародньому форумі.
3. Доклад проф. Шульгина в справі захисту правних інтересів укр. еміграції.
4. Доклад проф. Сірополка в справі культурно-просвітньої самодіяльності.
5. Доклад проф. В. Садовського в справі оборони матеріальних інтересів еміграції.
6. Доклад проф. О. Лотоцького в справі скликання всеемігрантського з'їзду.
7. Доклад проф. А. Яковлева про статут центрального об'єднуючого органу еміграції.
8. Вибори до Президії Головної Еміграційної Ради.

Доклади з місць.

П о л ь щ а .

З доповіді про становище укр. еміграції в Польщі, який зачитав п. М. Ковальський, виявилось, що У.Ц.К. в Польщі об'єднує 15.000 емігрантів, що організовані в 68 відділах і одній станиці в Каліші, призначеній для відпочинку інвалідів. При станиці існує українська гімназія, курси шоферів та т. п. По відділах У.Ц.К. існують бібліотеки, а крім того для обслуговування всіх відділів існує 15 рухомих бібліотек. При У.Ц.К. існує бюро праці. Забезпечено пенсію 310 укр. інвалідів. Помічається брак культурних сил. Матеріальний стан частини еміграції незадовольняючий. Правље становище досить добре.

Р у м у н і я.

Про становище укр. еміграції в Румунії зачитав доклад п. Д. Геродот. Число емігрантів, зареєстрованих в Румунії — 3.000; розподілені вони по громадах. Крім того в зв'язку з Доп. Комітетом стоять Філії Т-ва захисту Ліги Націй, Союз Україної, Співоче Т-во «Думка», позичкове т-во. Матеріальний стан еміграції скрутний; помічається бажання переїхати на працю в другі країни. Правне становище так само, як і в Польщі, задовольняюче.

Ф р а н ц і я.

Доклад відчитав п. І. Косенко. У Франції нараховується до 10.000 українців-емігрантів, в тім числі з Волині і Галичини.

Велика кількість українців крім того мається серед решток армії Врангеля. Союз Укр. Еміграції, на чолі якої стоїть Ген. Рада, нараховує до 10 громад. Організованої української еміграції лічиться до 1.500 душ. Відчувається великий брак культурних сил. Матеріальний стан еміграції задовольняючий. Переїзд до Франції великої кількості укр. еміграції цілком можливий. Правне становище цілком добре.

Ч е х о с л о в а ч ч и н а.

Доклад про стан укр. еміграції в Чехах подав проф. А. Чернявський. Кількість укр. еміграції в Чехах — приблизно — 4000-5000 душ. З них приблизно 1500-2000 інтелігентів, решта робітники. Матеріальний стан погіршився з огляду на ступневу ліквідацію де-яких укр. шкіл, а також з огляду на закон, що визнає право на працю лише за емігрантами, які прибули до Чех до 1923 року. Правне становище укр. еміграції дуже добре.

Б о л г а р і я.

Доклад подає полк. Недоля-Цибульський. Кількість української еміграції — до 7.000 душ, але свідомих і організованих лише 200-300 душ. Матеріальний стан скрутний. Для підвищення культурного життя бракує засобів і людей. Правне становище досить зле.

Ю г о с л а в і я.

Доклад подає п. Андрієвський. В Югославії нараховується до 15.000 українців з походження, але свідомих зовсім мало. Як українці, наші емігранти в Югославії зовсім безправні. Якісь права можна мати лише під фірмою росіян. Дуже помалу, але український рух шириться. Матеріальне становище укр. еміграції зле. Почувається повний брак укр. культурних сил.

Т у р е ч ч и н а.

Доклад подав п. полк. Філонович. В Туреччині знаходиться 200-250 душ українських емігрантів. Національний рівень низький. Матеріальне становище дуже скрутне. Рух по країні заборонений. Легалізація організації неможлива. Правне становище дуже непевне.

Б е л ь г і я.

Доклад в писаній формі, присланий на Конференцію Бельгійською громадою, зазначає існування в Бельгії трьох укр. організацій. Правний і матеріальний стан цілком задовольняючий. Можливість улаштувати на працю, як і у Франції, значна.

З докладів з місць виявилось, що на конференції репрезентована величезна більшість організованої укр. еміграції. Що до її загального стану, то в організаційному відношенню він визнаний задовольняючим у Польщі, Румунії, Франції і Чехах; в матеріальному лише у Франції і Бельгії; в культурно-просвітньому добрим в Чехії, слабшим в Польщі, Франції і Румунії, критичним на Балканах. В правіому — гайбільш задовольняючим в Чехах, Польщі і так само у Франції, і дуже злим в Югославії. Доклади з місць дали змогу конференції, поминаючи деякі негативні відомості, сконстатувати, що не дивлячись на все, організаційні можливості укр. еміграції вглядають як дуже великі. Не дивлячись на всі злидні і брак культурних сил в деяких країнах, еміграція не кидає роботи, яка, навпаки, що раз розвивається.

Доклади підготовлені організаційною комісією.

Інтернаціональна робота укр. еміграції в захист укр. пал. ідеї.

В цій справі відчитав доклад п. проф. Кость Мацієвич під назвою «Спільна акція по питаннях загально-національних на міжнародньому терені». Тези доповіді такі:

Еміграція явище довготривале і тому її праця мусить носити солідний, довготривалий характер. Провідною думкою роботи еміграції мусить бути ідея здобуття української незалежної державности. Методом її праці мусить бути спільна одностайна робота всіх течій української думки в одному напрямі. По докладу проф. Мацієвича розгорнулися широкі дебати, особливо в конкретному питанні підтримки У.Н.Р. Врешті було прийнято таку дуже важливу резолюцію:

«Конференція наказує своєму майбутньому виконавчому органу в своїй діяльності реально підтримувати державний центр У. Н. Р. а також і тих громадсько-політичних чинників, які стоять на засадах державної незалежности України, в їх загально-національних виступах».

Т. ч. Конференція укр. еміграції рішуче освятила принцип єдиного фронту в справах загально-національних, як боротьба за незалежну державу, як пропаганда цієї ідеї за кордоном перед чужинцями.

Культурно-просвітні справи.

В справі задоволення культурних інтересів укр. еміграції конференція заслухала доклад проф. С. Сірополка. Головні висновки доповіді такі. При Головній Еміграційній Раді необхідно створити спеціальний орган, до компетенції якого належало б дослідження сучасного стану культурно-просвітньої справи укр. еміграції, вишукання способів матеріальної підтримки культурно-просвітніх організацій, представництво укр. культурно-просвітніх інтересів перед Лігою Націй і іншими міжнародніми чинниками, видання наукових праць, щоденного часопису та інших видавць для обслуговування всієї еміграції, студіювання стану культурно-освітньої справи на сов. Україні, збирання чужинецьких матеріалів в справі дошкільного, шкільного і позашкільного виховання, а також всього здобутку укр. еміграції на полі духової культури з метою вивозу всього цього в свій час на Україну; скликання різних конференцій, з'їздів в справах технічних питань, що входять в обсяг духових інтересів укр. еміграції.

По докладу проф. Сірополка конференція, висловивши побажання,

що до улаштування обміну культурними робітниками, улаштування лекцій в різних країнах для укр. еміграції і для пропаганди між чужинцями, приймає таку загальну резолюцію:

«Конференція заслухавши доклад проф. Сірополка в справі к.-просвітньої роботи еміграції і приймаючи його в цілому, висловлює своє найглибше переконання в тому, що лише строга координація рзріжнених заходів в цій справі цілої еміграції може дати задоволення певних просвітніх потреб, які в цілому зводяться до створення майбутній незалежній Україні достатніх кадрів культурних і технічних робітників, без допомоги яких не може існувати ніяка сучасна самостійна держава, прогресувати ніяка нація».

Справа трудової і матеріальної допомоги укр. еміграції.

Доклад подає проф. В. Садоевський, що констатує меншу чи більшу безправність укр. еміграції в різних країнах, обмеження що-до права на роботу, неорганізованість пошуку праці в загальному масштабі, пропонує планову боротьбу за правний стан еміграції; переведення точної реєстрації еміграції, заснування краєвих і центральних бюро праці і трудового посередництва, звернення пильної уваги на піднесення фахової кваліфікації і переведення інших заходів, які б спричинилися до піднесення матеріального добробуту укр. еміграції.

Яко паралельний і доповнюючий доклад до попереднього заслухано було далі доклад проф. О. Шульгина «про захист правних інтересів укр. еміграції, про переведення допомогою акції власними засобами і при допомозі Еміграційного Бюро при Лізі Націй». Головні тези доповіді проф. О. Шульгина такі: українська еміграція мусить централізувати свої заходи що до справи переселення з метою пошукування праці, необхідне більше використання відповідних органів Ліги Націй, розширення діяльності існуючого в Парижі при Місії У.Н.Р. відділу Опікування, для чого потрібні певні матеріальні засоби, побільшити укр. представництво в Дорадчій Раді Високого Комісара Ліги Націй в справах біженців, доведення до кінця справи визнання укр. національності Лігою Націй.

Всеєміграційний з'їзд.

Про всеєміграційний з'їзд докладає п. проф. О. Лотоцький, який, вказуючи на технічні перешкоди негайного скликання такого з'їзду, пропонує переведення слідуєчої підготовчої роботи: реєстрацію еміграції, збільшення організованої частини еміграції, з'ясування технічних матеріальних можливостей виборів на з'їзд і т. п. Конференція по обговоренню справи пропонує Президії Головної Еміграційної Ради дальше вяснення поставлених питань.

* * *

Далі Конференція після внесення деяких змін приймає статут Головної Еміграційної Ради в такій редакції:

СТАТУТ

Української Головної Еміграційної Ради.

І. Завдання і компетенція.

1. Українська Головна Еміграційна Рада (далі в тексті буде називатися Голова Рада, або Г. Р.) має своїм завданням об'єднання української еміграції за кордоном в цілях:

- а) оборони національних, правних і матеріальних інтересів;
- б) переведення широкої допомогової акції в різних її формах, як власними засобами укр. еміграції, так і при допомозі еміграційного Бюро при Лізі Націй та інших установ і організацій;
- в) задоволення культурно-просвітніх потреб, організації і підтримки українських культурно-просвітніх інституцій за кордоном;
- г) спільної акції в загально-національних справах і широкої пропаганди укр. державної ідеї на міжнародньому терені;

2. До компетенції Головної Ради відносяться такі справи:

- 1) Репрезентація об'єднаної укр. еміграції перед Лігою Націй, перед урядами і урядовими органами чужоземних держав та перед різними організаціями і приватними, міжнародніми й національними установами і організаціями — по всіх справах, що торкаються прав, матеріальних інтересів, культурно-просвітніх потреб і загальною добробуту укр. еміграції.
- 2) Встановлення організаційного зв'язку з центральними і місцевими організаціями укр. еміграції в різних державах.
- 3) Об'єднання, координація і урегулювання допомогової акції загальною і в зв'язку з місцевими умовами поодиноких країн перебування еміграції.
- 4) Вишукування і розподіл засобів в справі задоволення культурно-просвітніх потреб укр. еміграції.
- 5) Переведення іменем укр. еміграції спільної акції на міжнародньому терені по справах загально-національних та пропаганди укр. національно-державної ідеї.
- 6) Організація і підтримка культурно-освітніх інституцій укр. еміграції.
- 7) Заходи в справі поліпшення організації укр. еміграції на місцях її перебування, утворення краєвих центральних об'єднуючих організацій і приєднання їх до Г. Р.
- 8) Організація і скликання всемігрантських з'їздів.

II. Органи У.Г.Е. Ради, їх склад і компетенція.

3. Українська Головна Еміграційна Рада виявляє свою діяльність через а) Пленум Ради, б) Президію Ради і в) Контрольну Комісію.

4. Пленум Ради складається з делегатів від: а) центральних організацій укр. еміграції, що об'єднують всі, або значну кількість місцевих організацій, громад, товариств то що в одній державі чи країні, б) від краєвих поодиноких громад даної країни, що не об'єднані в центральній організації, в) від краєвих громад, коли ці громади являються єдиними організаціями в даній країні.

Примітка I. Делегати обираються на зборах відповідних центральних організацій, на конференціях представників не об'єднаних громад чи на зборах поодиноких краєвих громад, строком на рік, і можуть бути переобрані вдруге.

Примітка II. До складу Г. Ради з першого ж дня заснування входять усі повнорівні делегати I-ої конференції, яка ухвалить цей статут, а також і делегати тих організацій, які потім приймуть статут і будуть прийняті до складу Ради Президією з затвердження Пленума Ради.

5. Між організаціями різних країн делегати розподіляються так: Центр. Комітет у Польщі має — 4 делегати; Центр. Комітети чи подібні їм організації в інших країнах (т. а.) по — 2 делегати; конференції громад і поодинокі громади — в інших країнах (т. б.) — по одному делегату на кожну країну.

Примітка. На випадок значної перегрупировки еміграції розподіл делегатів може бути відповідно змінений чи доповнений Головною Радою.

6. Пленум Г. Ради переводить свою працю на Сесіях, які поділяються на звичайні і надзвичайні.

7. Звичайна Сесія Пленума відбувається один раз на рік. На ній делегати приймають звіт Президії і уділяють їй абсолюторію; вислухують акт Контрольної Комісії; обирають нову Президію, Контрольну Комісію і Суд честі, виробляють регуляміні і накази Президії, затверджують кошторис та розрішають усі інші справи, які будуть внесені на порядок дня Президією і організаціями через їх делегатів.

Примітка. Організації вносять через своїх делегатів справи в писемній формі на адресу Президії, приймаючи за місяць до скликання Сесії Пленума. В надзвичайних випадках справи можуть бути предложені в писемній формі на ім'я Голови Ради і про включення їх в порядок дня вирішує Пленум.

8. На звичайній Сесії Пленума всі справи розрішуються звичайною більшістю голосів, за виключенням справ про зміну статуту, ліквідацію Ради та затвердження вироку Суду честі, для вирішення яких потрібно $\frac{2}{3}$ присутніх на зборах делегатів.

9. Надзвичайна Сесія Пленума скликається в надзвичайних випадках по постанові Президії, або по мотивованій вимозі Контрольної Комісії, або на підставі писемної заяви $\frac{1}{4}$ членів Ради. На надзвичайній Сесії Пленума розрішуються всякі справи, крім уділення абсолюторії і переведення виборів Президії, та Контрольної Комісії. справи вирішуються порядком, зазначеним в пар. 8 для звичайної Сесії.

10. На Сесіях Пленума головує Голова Ради, виключаючи справи звітів Президії та Контрольної Комісії та уділення абсолюторії, під час розгляду яких головує особа, обрана для цього на зборах Пленума.

11. Президія Укр. Головної Емігр. Ради являється виконавчим органом Ради. Президія складається з Голови Ради, його заступника, він же скарбник, Секретаря і 3-х кандидатів. Президія обирається на звичайному пленумі Ради таємним голосуванням, строком на 1 рік.

Примітка. Президії надається право утворювати потрібні допоміжні Комісії, шляхом кооптації активних членів української еміграції, а також у випадках потреби давати повноваження організаціям чи окремим особам виступати в імені цілого Об'єднання.

12. До компетенції Президії Ради відносяться справи: а) скликання сесій Пленума; б) складання кошторису і звіту з діяльності Ради і Президії за відчитний рік; в) виконання постанов Пленума; г) вирішення всіх справ, що входять в компетенцію Пленума Ради під час перерви між сесіями Пленума, виключаючи справи про зміну статуту, регуляміна, ліквідації

Ради, під умовою, щоб посадови Президії були подані на зтвердження ближчої Сесії Пленума.

13. Голова Ради представляє Раду на зовні, підписує іменем Ради всі акти і папери, і головує в Президії і на Пленумі Ради (пар. 10), виконує постанови Пленума і Президії Ради і взагалі має догляд за правильним виконанням членами Президії і Комісій їх обов'язків.

Заступник Голови заступає Голову в потрібних випадках і відає грошовими справами Ради. Секретар веде діловодство Ради.

Контрольна комісія обирається в кількості 3-х членів на звичайній Сесії Пленума, строком на 1 рік. В компетенцію її входить перевірка каси, рахунків і майна Ради та подання Пленуму своїх зауважень і внесків щодо загальної діяльності Головної Ради і Президії їм

III. Кошти Головної Ради.

15. Потрібні для діяльності Головної Ради кошти складаються:

- а) з внесків від організацій, зазначених в пар. 4, в розмірі і способом, які будуть встановлені Президією в порозумінню з організаціями.
- б) з пожертв на покриття витатків Головної Ради.
- в) з пожертв спеціального призначення на видачу допомог, на стипендії, на переведення окремих справ і т. п.
- г) з прибутку від спеціальних марок, які має випустити Головна Рада і вживання яких у зносинах з установами української еміграції визнається обов'язковим.
- д) і акціональний податок, обов'язковий для всіх українських емігрантів в розмірі 10-ти американських центів на рік.

* * *

Вибори Головної Ради і Президії Ради.

До Президії Головної Ради зістають обраними: п. проф. О. Шульгин — головою, п. М. Шумицький — заступником Голови*), і п. І. Косенко — Секретарем.

Кандидатами: Ген. О. Удовиченко, ген. В. Сальський, і Д. Геродот. До Контрольної Комісії обрано: проф. К. Мацієвича, проф. В. Садовського і проф. А. Яковтева.

Значіння першої конференції української еміграції.

Скликання першої української еміграційної конференції, запрополюване для реальної справи покращання організаційного, матеріального, правового і культурного рівня життя укр. емігранції за кордоном, являється фактом надзвичайної ваги. Важливість цього факту збільшується ще тим, що конференція, пройшовши цілком в діловому тоні, дала бажані результати, а саме: широко обговорила і виявила дефекти організації на місцях, ті чи інші умови матеріального і правового життя, культурних потреб, нарешті оформила єдність української еміграції, обравши спільний виконавчий орган, дала певні вказівки цьому органі для його роботи по захистові спільних інтересів цілої еміграції в міжнародньому маштабі.

Внутрішня зв'язаність і можливість виступів на міжнародній арені єдиним фронтом, такі ті здобутки, що їх досягла 1-ша конференція і яких укр. еміграція не має права змишувати, яким би шляхом не пішло її дальше життя.

*) За відмовленням од членства в Президії п. М. Шумицького до президії Гол. Ради увійшов п. ген. О. Удовиченко, яко заступник Голови Гол. Емігр. Ради.

Не можемо одначе обминути і того факту, що, коли конференцію величезна більшість еміграції зустрінула з найбільшою симпатією, в певних, і на щастя в дуже нечисленних, колах еміграції почулася досить гостра критика. Випади скеровані були властиво до Організаційної Комісії, яку обвинувачено було в тому, що вона бупім-то закликала не всі емігрантські організації та що склад конференції був підібраний відповідно до певних політичних тенденцій. Легковажність цих закидів випливає вже з поданих вище фактів, бо, по-перше, в Конференції взяли участь представники з усіх тих європейських країн де властиво зосереджені ширші кола укр. еміграції; по-друге, репрезентовані ці країні були центральними органами, об'єднуючими в цих країнах еміграцію. Там же, де таких центральних органів немає, як в Болгарії або Югославії, було скликано перед кої конференцією спеціальні наради розкиданих по країні громад і делегати приїхали з кількома мандатами.

Отже коли все ж на конференції виявився цілком однодушний настрій, то це тільки доказ того, що і сама наша еміграція в величезній своїй більшості є однодушною. Ті ж групи, які zostалися осторонь від конференції, можуть тільки завдячити собі самим, бо це є доказ, що вони не брали участі в загально національному життю еміграції в даній країні і з якихось причин zostалися цілком ізольованими.

Що ж до тих європейських держав (еміграція з позаєвропейських країн з технічних причин брати участь в конференції, звичайно, не могла), де теж живуть хоч і не в великій кількості українські емігранти і все ж участі в конференції не брали, то це пояснюється різними випадковими причинами: 1) укр. еміграція в Бельгії, як бачимо, вище, запрошена була і надіслала свій доклад. На жаль тільки не могла вона надіслати свого представника, а організаційна комісія і сама конференція були з садвичко проти передовірення мандатів особам, що мешкають в Празі, бо це могло б приєєсти до того, що конференція перетворилася б у фікцію і на їїй засідали б самі пражане з передовіренними мандатами. Однорукій вряток конференції зробила, як бачимо вище, для Туреччини, з огляду на специфічні формальні вимоги для приїзду делегата.

2) Допомоговий комітет в Німеччині не був дійсно запрошений, але виключено з огляду на те, що він дуже мало виявив свою активність, і в організаційній комісії про те, чи існує він, чи ні, просто не згадали. Про Німеччину одначе було нагадаєно на самій Конференції і порекомендовано було Президії Головної Ради увійти в зносини з Допомоговим Комітетом, що Президія в скорому часі після Конференції і виконала.

3) Нарешті зовсім вже нечислені групи складає наша еміграція в Австрії, Італії і в Люксембурзі, через що ці групи на першу Конференцію не були запрошені. Але Президія Головної Ради нав'язала вже зносини і з цими громадами.

Отже, коли процес організації серед української еміграції не є остаточено закінченим, успіх Конференції все ж є безперечним і ододушним величезних мас еміграції являється тепер цілком ствердженим фактом.

Перші кроки президії Головної Ради.

Президія Головної Ради, обрана 25-VI. 1929 р., мусіла була негайно ж приступити до здійснення завдань, поставлених їй Конференцією. Але завдання ці остільки великі, що Президія примушена була зробити ухвалу приступити до виконання їх ступінево, в міру своєї можливостей.

Першим і, так би мовити, формальним її завданням було видрукувати статут Головної Ради і протоколи Конференції та розіслати їх всім учасникам конференції, що вже і було здійснено, в момент написання цієї статті.

Другим завданням Президії було — внутрішня організація, розподілення функцій між членами президії і створення відповідних комісій, а

саме: а) Культурно-просвітньої комісії, в справі якої Президія звернулася до Празького Об'єднання з огляду на особливе багатство Чехії на українські культурні сили; б) Фінансової комісії (замість однієї фінансової комісії Президія Головної Ради вжила заходи до створення цілх трьох комісій в головних центрах нашої еміграції, а в решті країн вирішила призначити своїх фінансових представників. Центральне ж керування фінансовою справою і прийняття загального плану Президія залишила за собою).

в) Треття комісія мала б зайнятися правовим та матеріальним опікуванням еміграції, але з огляду на існування в Парижі при Місії У.Н.Р. Відділу Опікування, Президія увійшла з Місією в порозуміння і від часу емігрантської конференції діяльність Відділу Опікування переводиться в порозумінню з Президією Головної Ради і за взаємною згодою.

Одною з головніших своїх функцій Головна Рада вважає з'ясування з Високим Комісаріатом Ліги Націй і продовження боротьби за визнання за українською еміграцією права на своє національне ім'я. Всі відповідні заходи дипломатичного характеру, які до складання конференції велися персонально проф. Шульгином на підставі його мандату від різних емігрантських організацій, провадяться тепер систематично Президією в імені Головної Ради. Так само Президія ухвалила, що представники Центрального Комітету в Польщі, Генеральної Ради у Франції, Допомогового Комітету в Румунії, які вже обрані до складу Дорадчого Комітету при Високому Комісарі, мають репрезентувати одночасно цілу українську еміграцію, підлягати в своєму поступованню Головній Раді і виступати, як одноціліє представництво, яке Головна Рада робить спробу посилити, висунувши цю кандидатури в Женеві.

Нарешті, одним з найбільших своїх завдань Президія вважає виконання тих планів, які зазначені були на Конференції в доповіді проф. Мацієвича, себ то переведення виступів загально-національного характеру і організація пропаганди. Відповідно до резолюції, прийнятої конференцією по докладу проф. Мацієвича і наведеної вище, Головна Рада має підтримувати уряд У.Н.Р. та інші організації в їх загально національній праці. Отже уряд У.Н.Р. через свої органи що пропаганду проводить систематично і на протязі років. Але самі ж урядові чинники визнають, що цього не досить і що обставини вимагають значно ширшої праці, яка може бути виконана за кордоном тільки при дружній допомозі всієї еміграції. Через це Президія ухвалила, що одним з головніших завдань Головної Ради мусить бути видання літератури про Україну на чужих мовах. Першим таким виданням Головної Ради, що вийшло 1-го вересня ц. р., є брошура надрукована французькою мовою: «Ліга Націй та Українська еміграція» (40 стор.). В цій брошурі уміщено загальний вступ Президії Головної Ради, де подається коротка історія української еміграції, далі великий одвергий лист проф. Шульгина до Д-ра Нансена з приводу його відомої заяви, що доки він є Високим Комісаром, він не дозволить, щоб українські біженці були виділені в окрему групу, відмінну від росіян. Далі там же надруковані різні документи: листи до Голови Ради Ліги Націй, ухвали Ради Ліги Націй в українській справі, текст нашої петиції до Високого Комісара і, нарешті, текст совітського паспорту, де показано, що навіть більшовики визнають нашу національність. Ця брошура була широко розіслана, особливо ж посеред делегатів в Женеві, де саме у верес. і, як відомо, відбуваються загальні зібрання Ліги Націй. Ця брошура зробила чимале враження на громадську опінію, яка не могла не погодитись з нашими аргументами. Женєвська преса, яка має такий вплив на Лігу Націй, умістила дуже прихильні замітки і цілі статті з приводу брошури.

На цьому виданню Президія зупинитись не збирається і має ширші видавничі наміри, які однаке цілковито залежать від здійснення її фінансового плану. Цей план відповідно до статуту Головної Ради вже розроблено і Президія має незабаром звернутися в справі широкої фінансової допомоги до цілої нашої еміграції. Для задоволення своїх біжучих потреб Президія вже звернулася до тих центральних організацій, які брали участь

в Конференції, і з присягністю може сконстатувати, що в час, коли пишеться ця стаття, У.Ц.К. у Варшаві, Генеральна Рада у Франції та Громада в Туреччині вже виконали свій обов'язок перед Головною Радою.

Але ми сподіваємося, що в свій час відгукнеться і все наше громадянство за кордоном і виконає свій горожанський обов'язок.

Обов'язок еміграції.

Українська еміграція добровільно і свідомо поставила собі на Конференції 25-26 - VI 1929 нові завдання і створила нову організацію. З цього характеру добровільності випливає обов'язок підтримувати створене всіма силами і всіма засобами, які у еміграції мають в розпорядженні.

Діло, розпочате укр. нац.-політичною еміграцією на Конференції, виходить по своєму значінню по-за межі безпосередніх інтересів української еміграції; воно є початком великої справи мобілізації цілого українства, розкиданого по всьому світу і досі так часто байдужого до справи.

Праця Головної Ради Еміграційної має наближити нас до національного і державного незалежненья українського народу. Майбутня історія скаже своє безстороннє слово про доцільність і результати еміграційної і визвольної боротьби. Це її право. Обов'язком же свідомої еміграції є, не боючися того чи іншого присуду, йти своїм шляхом до мети, що видається такою високою та значною.

Червоний терор на Україні.

Заклик

Головної Еміграційної Ради проти червоного терору на Україні

До Ліги Націй, до всіх народів, що іходять до неї, і до Великої Демократії Сполучених Штатів Північної Америки.

«Трагічні події сталися на Україні:

«Сотні наших інтелігентних видатних сил заарештовано й кинуто до в'язниць. Дуже велику кількість селян так само ув'язнено. Підготовлюється процес-монстр. Українська культура, найкращі сини України під загрозою загибелі. Червоний терор набрав такої сили, якої не мав в часів страшних 1920-22 років на Україні».

Навівши далі ретроспективний огляд останніх порій на Україні та переказавши штудерне обвинувачення ППУ, заклик говорить:

«Звідки ж йде ця велика атака совітської влади проти української культури? Чому знову міняється їхня політика? Причина цьому цілком зрозуміла: совітський режим зараз підпав під нову економічну й політич-

ну кризу, що найбільше для нього небезпечна: а Україні. Спротив українських селян проти окупантів що-далі то сильнішає. І чим менше сильними себе почувують большевики, тим більше шукають вони себе показати страшними й грізними? Вони хочуть закрити своє безсилля терором. Так повернулися вони до методів, які вони практикували на Україні на початку окупації її. Але щоби заякати терором людей, які вже жили там на протязі років до всіх видів жорстокости й большевицького вандалізму, то мало арештів людей невідомих. Щоби мати бажаний ефект, треба робити процес над відомими людьми на Україні. В кожному іншому краю, але не у совітв, вийднє просте запитання: де ж докази вини академіка Єфремова та інших обвинувачених. Але під большевицьким режимом — цього не потрібнo; вони мають ГПУ, вони мають вироблену практику для всяких фальшувань, вони знайдуть, як їм потрібнo, навіть і плачених і стероризованих свідків. Справа легка і звична для большевиків.

«Але культурні народи, ті, що входять в склад Ліги Націй, велика демокрагія Північної Америки, чи ж вони можуть лишитися байдужими перед подібною жорстокістю?

Висловлюючи рішучий протест проти цього монстр-процесу, проти червоного терору на Україні, проти страшної атаки на українську культуру, Головна Еміграційна Рада в імені тих українців, що перебувають в різних країнах Європи, кидає цивілізованому світові гарячий заклич протесту проти фізичного знищення наших письменників і вчених, проти терору, жертвою якого стали наші шановні культурні провідники, проти терору, що руйнує наш край».

Головна Еміграційна Рада.

9 грудня 1929 року.
Париж.

Протест «Народнього комітету»

«Народній Комітет з усею рішучістю осуджує комуністичний режим диктатури на Великій Україні, зокрема ж протестує перед цілим культурним світом проти червоного наступу московських комуністів на український національний рух, проти переслідування українських учених і культурних діячів, проти арештувань українських селян і робітників, і накінець проти колоніальної політики московських комуністів у ділянці українського промислу та проти рабівничої політики і руйнівничих експериментів у ділянці сільського господарства, які цілковито руйнують добробут українського села і тим самим підривають екзистенцію цілої селянської верстви на Україні, яка є фундаментом української нації».

«Народній Комітет різко осуджує й нап'ятовує поведінку всяких раднофілів, по цей бік Збруча, особливо ж тих споміж них, що під серпанком українського націоналізму намагаються в рабський і негідний спосіб оправдувати московсько-большевицькі репресії супроти українських національних діячів на Великій Україні та беруть в оборону всю комуністичну колоніальну політику супроти України».

«Народній Комітет закликає весь український національний загаль до консолідації власних сил, щоби дати гідну відправу новому московському, москвофільському й іншим ворожим наступам на український національний рух. («Діло». ч. 269 з 4. XII).

Протест Укр. Студ. Громади в Варшаві.

«Загальні збори Української Студентської Громади у Варшаві з дня 2 листопада 1929 року висловлюють свій рішучий протест проти нечуваного в цивілізованім світі переслідування українців на Великій Україні. Український народ на Великій Україні знаходиться в тяжких умовах окупації московськими большевиками і не може відкрито запротестувати проти злочинної діяльності совітської влади. При допомозі червоної армії і карних відділів ППУ большевики приступили до цілковитого нищення української інтелігенції, селянства й робітництва, яві всупереч обвинуваченням не проводять жадної політичної роботи і завивали хіба лише тим, що належать до свідомих членів української нації.

«Ми, українська молодь, об'єднана в У.С.Г. у Варшаві, пересичаємо своє гаряче співчуття братам нашим, що гинуть по большевицьких в'язницях, і подивляємо їх витривалість на національних позиціях. Твердо віримо, що не тільки свідомі українці, але й чужинці цілого світу відгукнуться на події, що відбуваються тепер на Великій Україні і приєднуються до протесту проти дикунського терору червоних окупантів.

«Одночасно збори доручають президії переслати висловлювання нашої солідарності з львівськими товаришами, що демонстрували перед совітським консульством у Львові, а також співчуття тим товаришам, яві з цього приводу потерпіли.

За президію зборів

Ковальчук (-) — голова
Галецький (-) — секретарь.

Варшава, 24. XI. 29 р.

* * *

Нам з Львова подають такі подробиці про віче протесту, що відбулося 21 листопада в Академічній Домівці на вул. Супінського у Львові. На віче зібралося 586 укр. студентів вищих шкіл. Зайшлося між присутніми і два «радянські». Організатори віча мусли їх охороняти од своїх товаришів, бо інакше прийшлося б їм зле. Віче було надзвичайно бурхливе, але це не заважило йому серйозно обговорити біжучі справи. Промовці виступали з великим запалом. В кожному слові можна було почути невдоволення до червоних катів, що заарештували на Великій Україні 863 чоловіки свідомих громадян. Особливо люто присутні викликав до себе совітський консул Ланцетський: він усіх обурив своїм перекупством одної партії проти другої та насмірливим розповсюдженням бактерій червоної Москви повсюди, куди він напливи його і його прибічників могли прелізти.

Українці в сімму протесті проти московського терору на Великій Україні та проти розкладової роботи совітських «дипломатів» на інших українських землях однодушно. Натомість московська емігрантська преса («За Свободу», «Русь», «Сегодня», «Русский Голос») кричать в розпачі, що український народ виступає вороже проти Москви, та закликають усіх москалів без різниці політичних поглядів до боротьби з 45-тиміліїонною українською нацією.

I.

* * *

— Протест проти червоного терору ухвалило Українське Академічне Т-во «Січ» у Відні («Діло». ч. 266 з 30. XI).

— Протестуючі збори українського студентства відбулися у Познані, Кракові й Вільні («Діло». ч. 267 з I. XII).

З преси.

В Києві відбулася сесія Ради Всеукраїнської Академії Наук. На тій сесії присутні були і академики з Західньої України — В. Щурат, Ф. Колесса та К. Студинський. Про одкриття сесії читаємо в «Прол. Пр.» (ч. 275 з 29. XI):

«Збори ухвалили регламін роботи сесії та порядок денний і, одно с л а й н о приставши на пропозицію групи дійсних членів УАН, обміркували та одноголосно ухвалили резолюцію протесту в справі контр-революційної організації «СВУ».

Сама резолюція, як тисячі інших, що їх продиктувало ГПУ. Те-ж перелякане відмежування себе від «контр-революції», той же наклеп і лайка на своїх товаришів по роботі, теж гидке плазування перед московською владою та запевнення в непохитній вірності.

Не краще й не гірше за інших. Гірше хіба тільки тим, що походить цей людський документ од найвищої наукової установи — Української Академії Наук. Сором і гидко за старого Багалія, Корчака і їх товаришів, що плямують свої колись поважані імена такими резолюціями. Сором і гидко, але можна їх все ж таки зрозуміти: це ж невірні підданці совітів. Над ними терор ГПУ.

Але ж резолюцію прийнято одноголосно, і на засіданню були присутні академики з Західньої України. Над ними ж не тяжить кривава рука ГПУ. Чи це збрехала совітська газета, чи це й вони, з власної волі, розписалися у своїй відданності окупантам червоним і приймають за своє все те, що говоритья в тій резолюції? Невже це так? Невже така відповідь де-кого з учених Західньої України на ті протести проти червоного терору, що об'єднують усіх українців, де б вони не перебували?..

* * *

Пишно одсвятковано 10-тиліття першої кавалерійської дивізії «Червоного Козацтва». Звісно, це «Червоне козацтво», складене з всякої наволочі та зайдів, нічого спільного ні з Україною, ні з козацтвом її не має. В наказі тов. Якіра, командарма на Україні, начитуємо:

«Хай живе 1-ша Запорізька, імени французької компартії, червоного козацтва кіннотна(?) дивізія!»

Рекорд українізації: «кіннотна!» Ну, і втяли! І не вимовиш. А це поєднання неприродне запоріжжя і французької компартії! Аж боляче стає, що такі святі для всього народу нашого слова, як «козацтво», «запорожці», і їх обплвують усякі Якіри, прикладаючи до своїх яничарів.

Хроніка.

З життя укр. еміграції

У Франції.

— В Головній Еміграційній Раді. Головна Еміграційна Рада має в короткому часі випустити дві брошури; одна під назвою «Перший еміграційний з'їзд в Празі і Головна Рада», друга — «Завдання Головної Еміграційної Ради». Обидві брошури мають завданням корисно і ясно з'ясувати широким колам нашої еміграції перебіг конференції і важливість створеної нею новою вищою формою організації укр. еміграції.

Одночасно Головна Рада захоплюється і коло видаля ухваленого протесту проти останніх масових арештів на Україні. Протест звернений до української еміграції і до чужоземної громадської opinii.

— На своєму засіданні 2 грудня с. р. Президія Головної Еміграційної Ради ухвалила тексти відозв до української еміграції і до всього культурного світу в справі арештів на Україні. Ухвалено також остаточно текст брошури «Перша конференція української еміграції у Празі та Головна Рада». Її передано до друку.

Затверджено прибутки — видатки за період з останнього засідання Ради. Ухвалено вжити деяких заходів до зміни правного становища еміграції на Балканах.

— Генеральна Рада Союзу Українських Емігр. Організацій у Франції відбула позачергове засідання в повному складі. По докладі секретаряту — постановлено у відповідь на обіжник

Головної Еміграційної Ради про встановлення розміру членських внесків доручити п. скарбникові подати спеціальний доклад на слідуюче засідання Ради, а потім по ствердженню докладу перевести референдум серед членів союзу; підтверджено попередню постанову про необхідність надіслання члена Ген. Ради з організаційною метою до Кольомбель Дів-сюр-Мер; обмірковано, в зв'язку з констатованим рухом національно-несвідомих елементів та бажанням вступати до укр. громад, справу видання спеціальної брошури для пропаганди серед українців з походження — був. воєнків армій Денікіна та Врангеля, що перебувають у Франції; прийнято до відома зміну Управи Громади в Труа, переведення збірки на фонд «Триуба» в Громаді в Монтро, повідомлення секретаряту про друк протоколів конференції союзу 10-11 листопаду, постановлено запропонувати секретарятові видавати і розсилати членам союзу повні протоколи засідань Ген. Ради. По докладі скарбниці — затверджено проект розподілення видатків на подорож представників Громад на конференції; затверджено прибутки-видатки за минулий період і доручено п. скарбникові подати точний список дебіторів Союзу.

З окремих питань розглянено справу з лекціями, про які має бути видано спеціального обіжника по виясненню всіх даних, справу стосуюків Громад з т-вами б. воєнків на місцях, справу стосуюків з Головною Еміграційною Радою, справу тіснішого контакту з урядом УНР згідно з побажаннями конференції союзу; крім того заслухано було інформації

про роботу Шкільної Підкомісії при комісаріаті Ліги Націй і в арешті винесено постанову в справі Кнютганжської Громади.

— З життя укр. колонії в Люксембурзі. Члени Української Громади в Еші (Велике Герцогство Люксембург) довідавши про ганебну писанину Миколи Шаповала, гостро засудили поведінку останнього та приєднуються цілою Громадою до бойкотування Миколи Шаповала. Одночасно звертаються члени до всіх громадян ще міцніше підтримувати одинокий правний уряд УНР та наші військові чиньники, особливо ген. О. Удовиченка, голову Військового Т-ва, на якого негідним способом нападається Микола Шаповал.

— Громада Українська в Крезо та Мольшанені так само присягнула цій справі час на своїх загальних зборах, що відбулися 17 листопада с. р. Після промови голови Зборів Т. Могиляковського, що гостро засудив поведінку Миколи Шаповала, та Бакума, голови Громади, що підтримав попереднього промовця, збори громадян одголосо прийняли резолюцію протесту і винесли постанову про рішучий громадський бойкот Миколи Шаповалові.

Таку гідну зустріч отримав Микола Шаповал серед українського громадянства у Франції.

В Польщі.

— Панахида на могилі О. Саліковського 1 грудня б. р. відбулася панахида на могилі б. міністра внутрішніх справ УНР бл. пам' О. Х. Саліковського.

† Петро Дегтяр (по смертна згадка). 24 жовтня с. р. вмер в Тарнові бл. пам. Петро Дегтяр. Покійний народився 29 червня 1886 року в Ольгополі на Поділлі. До революції служив в Проскурівському земстві, а в часи пореволюційні — в поліції,

займаючи посаду начальника району в Проскурівському повіті. У 1920 році разом з урядом і військом УНР покійний був змушений емігрувати до Польщі. Перебуваючи на еміграції, він увесь час жив у Тарнові, займаючись на прагою музичних інструментів, настроюванням роялів то-що. Займаючись такою працею, покійникові доводилося бути ходячою рекламою української ідеї серед заможніших кол місцевої людности, яку він освідомлював в тому, що саме змусило його покинути свою батьківщину і що боротьба за самостійність України продовжується.

Після тяжкої хвороби (запалення печінки) Петро Дегтяр помер. Поховано його 27 жовтня в новім кладовищі м. Тарнова. Похорон небіжчика відбувся з відповідною урочистістю. Ховав покійного православний військовий п. отець Сіماشко з м. Кракова. З членів місцевого Т-ва був зорганізований хор. Від товаришів, знайомих та кривіх небіжчика було багато вінків, а між ними яскраво виділялися два з жовто-блакитними стрічками — один від Т-ва УІК у Польщі, другий від місцевого його Відділу.

Не дивлячись на несприятливу погоду, похорон відбувся при великому скупченню присутніх, серед котрих було багато і місцевих горожан як з айомних, так і бажаючих побачити урочистість православного похорону.

Похорон організовано було Упрагою Т-ва при неопціямій допомозі голови ревізійної комісії п. Наталки. Ус, яка в порятунку життя або в нещастю кого б то не було з членів Т-ва охоче і завжди допомагає своєю працею і не легко заробленим грошем.

— и й.

— З життя «Прометей». 28 листопада б. р. відбувся в клубі «Прометей» відчит проф. М. Гандельсмана на тему «Польські повстання».

— Українська дитяча школа у Варшаві.

15 листопаду б. р. відкрито у Варшаві українську дитячу школу української колонії. Школа міститься в помешканні Східного Інституту (Мьодова 7-II) і складається з нормальної школи — підготовчої для дітей у віці від 7 до 10 літ з програмою підготовки до 1-ої класи українських гімназій і з 3-х-літнім курсом навчання та з дитячого садку для дітей у віці від 5 до 7 літ; крім того при школі є щодільні збірні лекції українознавства для дітей, що вчать в чужих школах. Лекції відбуватимуться тут по 3 години щонеділі з наступних предметів: рідна мова (з літературою для старших), українська історія, географія України й релігія.

До 1-го січня б. н. навчання в школі провадиться 4 рази в тиждень (понеділки, середні, п'ятниці і неділі) від 10-ої до 12 з пол. год.

— З життя Українського Клубу у Варшаві. Український Клуб у Варшаві має намір організувати в найближчому часі шахові турніри для членів і гостей клубу. 18 грудня б. р. в помешканні УЦК відбудуться перші збори шахістів, присвячені обговоренню цієї справи.

— З життя Української Студентської Громади у Варшаві. 24. XI. б. р. у Варшаві відбулися звичайні загальні збори Укр. Студ. Громади. Після вибору президії зборів, ухвалено резолюцію проти червоного терору на Великій Україні. Наступні точки порядку денного було присвячено внутрішньому організаційному життю Громади. В звіті управи виявилось, що тяжче матеріальне положення було до цього часу головною причиною, що зв'язувала діяльність управи як у внутрішньому житті Громади, так і на зовні. З тої самої причини не виславо делегата на звичайний з'їзд ЦЕСУС-а.

У.С.Г. у Варшаві нараховує під цю пору 95 дійсних членів, з того 38 волиняків, 31 галичанин, 3-х холмщаків і підляшан, 4

польщуків, 1-го чеха і 17 емігрантів з Великої України.

Головою і ової Управи (на 1929-30 акад. рік) обрано т. Сагайдаківського. В склад дової управи увійшли г. т. Бачинський, Нестеренко, Новицький, Пастернак, Сизів і Сагайдаківська. В ревізійну комісію обрано г. т. Бачинську, Доманчука, Пчякського і в тогарський суд — г. т. Негребецького, Березовського і Бобшика. Нова Управа має на гуді завдання поправити тяжке фінансове становище Громади, нав'язати тісний контакт з українським громадянством, від якого могла б сподіватися моральної і матеріальної підтримки. В цьому рсш Укр. Студ. Громада перейшла до ової домівки при вул. Брудноського 14 м. 21, уділеної Т-вом Допомоги Українським Студентам у Варшаві.

— Нові заарядження в справі побуту українських емігрантів в Польщі. Беручи на увагу прохання Укр. Центр. Комітету, — міністерство внутрішніх справ в циркулярі до воєвідств зазначає, що вважає за колюче урегулювати шляхом винятку справу побуту українських емігрантів, котрі за згодою міністерства внутрішніх справ, як рівно ж на підставі спеціального уповноваження польського консула в Празі чеський, — отримали перед 1 жовтня с. р. дозвіл на в'їзд до Польщі з наміром залишитися тут на не обмежений час.

В зв'язку з тим міністерство внутр. справ ділить зазначених вище емігрантів на 2 категорії. До категорії першої належать ті особи, які по пругбуттю до Польщі дістали посади в інституціях урядових або самоврядування і таким чином одержали посереднім шляхом дозвіл на дальший побут в Польщі.

До другої категорії належать всі інші українські емігранти з Чехословаччини.

Першій категорії емігрантів міністерство онутрішніх справ дозволило на побут аж до відкликання незалежно від терміну важности

документів, які вони посідають. Що ж до категорії другої, то міністерство внутрішніх справ залишає розв'язання цієї справи воводам, при чому термін важности паспортів не мав би зв'язуючого значіння для воводів («Газета Польська» з 4 грудня с. р.)

В Чехії

— Надгробок на могилі б. Міністра і Посла Української Народньої Республіки Г. М. Сидоренка. Сенат Української Господарської Академії в Подєбрадах, ухваливши взяти на себе вшадуння пам'яті Григорія Сидоренка, б. співробітника Академії, збудуванням йому пам'ятника на могилі, асигнував на сю мету 500 кч. та постановив організувати серед українського громадянства збірку пожертв.

Заложена для цього Комісія в складі: О. Лотоцького, Б. Мартоса, С. Тимошенка, І. Шогєнова, виконуючи доручення Сенату, замовила фірмі Подпери (в Светлій на Сазавє) надгробок по проєктові проф. С. Тимошенка, улаштувала той надгробок на могилі Г. Сидоренка і забезпечила недоторкальність могили на 20 літ.

На улаштування надгробка поступили пожертви: од Сенату Укр. Господарської Академії 500 ч.к., од Сенату Укр. Пед. Інституту 200 ч.к., од професорів та студентів Укр. Господ. Академії 500 ч.к., од професорів та студентів Укр. Пед. Інституту 228.20 ч.к., од професорів Україн. Університета в Празі 160 ч.к., а всього 1.588.20 ч.к.

Видатки на улаштування надгробка (в тім числі плата за надгробок 2000 ч.к. за виготовлення постаменту 500 ч.к., плата за гріб на 20 літ 200 ч.к.) складають всього 2.827 к.ч.

Різницею видатків над прибутками (2.827-1588.20) в сумі 1.238.80 к.ч. покрито Урядом Української Народньої Республіки. Документи в справі улаштування пам'ятника Комісія поста-

вила передати до справ Укр. Господар. Академії в Подєбрадах.

† Микола Литовченко. 11 листопаду згинув трагично в Чехії інженер Микола Литовченко, емігрант з Великої України. Коли він проходив по дорозі, його вдарило авто так сильно, що від отриманих ран інж. Литовченко при перевозі до шпиталю вмер. Небіжчик користався великою симпатією серед своїх знайомих і товаришів.

— В Українсьім Історично-Філологічнім Товаристві в Празі у вівторок, дня 26 листопаду о 3 г. 30 м. в помешканні Клементіум, ч. II, відбулися доклади дійсних членів: 1. Омельченка, Г. В. — «Перші редакції «Хрещення св. Володимира» К. Гавлічка-Боровського». 2) Чеховича, К. В. — «Причини до біографії Олександра Потебні».

— А у вівторок, дня 3 грудня доклади дійсних членів: — 1) Чижевського, Д. І. — «Світлогляд молодого Костомарова». 2) Січинського, В. Ю. — «Оборонні будови міста Бардіїва». 3) Феденка, П. В. — «Українська козачина та політичні плани Амоса Коменського».

— Засідання 10 грудня мало такий порядок дня: доклади дійсних членів: 1) Січинського В. Ю. — «Оборонні будови міста Бардіїва». 2) Матюшенка, Б. П. — «Українська етнографія й медицина».

— З життя Г-а Українських Економистів. 16 листопаду Т-ро укр. економистів улаштувало в Подєбрадах доклад інж. Є. Гловінського на тему «Майбутнє капіталізму». Доклад цей був зреферований дискусій, що велися на торішньому з'їзді соціальної політики в Цюриху з зазначенням тієї позиції, на якій стоїть сам докладчик. Доклад викликав живий обмін думок, в якому брали участь проф. Гольдельман, проф. Борогаєвський, проф. Мартос і др. Володимирів.

— Загальні збори Українського Академічного Товариства Ліги Націй відбулися в Подєбрадах 17 листопаду. Збори заслухали доклад проф. Бородавського на тему «VI конгрес національних університетських федерацій для Ліги Націй». Конгрес цей відбувся с. р. в Женеві 8-12 вересня. Представником Українського Товариства був сам докладчик. На конгресі було зачитано звіт генерального секретаря конфедерації про діяльність її та окремих федерацій. Подано було відомості і про діяльність українського т-ва. Діалога праця конгресу полягала в обмірковуванні таких питань: 1) економічне розбродження, 2) утворення федерації європейських держав і 3) юридичий стан меншостей. Після того відбулися вибори нової президії конфедерації.

Треба відмітити, що, хоча конфедерація і складається по принципу державному, українське т-во, завдяки головним чином праці і енергії своєїго довголітнього голови і представника на конгресах проф. Бородавського, зуміло заслужити загальне визнання і користується, хоч не на підставі статуту, а лише по традиції у всіх справах правом рішучого голо-су.

— Громада Кубанців ім. Оганана Кухаренка улаштувала 1 грудня в Подєбрадах академію, присвячену кубанцям-українцям, що загинали на станції Пашківська. Промовцями виступали п. п. Плохий і Сьомак. Перший промовець подав біографічні дані про одного з перших піонерів українського руху на Кубані Сотниченка (що його як раз разом з іншими українцями кубанцями в 1919 році розстріляли денікинці). Сотниченко почав свою діяльність ще перед 1905 роком. Організовує першу «Просвіту» на Кубані, гуртує коло себе молодь, творить гурток революційної молоді. Бере участь у кооперативному життю і організовує першу на Кубані бібліотеку імені Шевченка (1912 р.) Мав великий вплив на своїх од-о-

стачивів і використовував цей вплив для пробудження української національної свідомости. Все у нього було відмінне — будинок в українському стилі, українські малюнки в хаті, українські ікони. Організовував українські вистави. Зв'язався з катеринославськими українцями — відомим дідом Богуславським і разом з ним запрошує відомого бандуриста В. Ємця та організовує школу бандуристів. Цих бандуристів потім, за часів самостійності Кубані використала Кубанська Рада, що розвістала їх по сільцях, для пробудження національної свідомости серед кубанців. Під час війни п. Сотниченко гуртує коло себе полонених галичаків. І-ий у військовій Центральній Раді гні зусиль, організує «школа прилюдний молебень». Большевики і добровольча армія ставилися до нього вороже. Командування добр-армії заарештувало його і ще 4-х його прихильників і розстріляло. На інтервенцію Кубанської Ради дальшої арешти було припинено.

Такий в коротких словах зміст доповіді п. Плохого. Він нам розповів про життя й діяльність одного і звідданих українських культуртрегерів, борців за українську культуру і українські права на гній українській землі, де особливим натиском виявлялася російська великодержавна політика.

Другий промовець п. Сьомак зупинився виключно на кооперативній діяльності Сотниченка, який він присвятив 12 років своєїго життя.

— З життя Українського Республіканського - Демократичного Клубу. 27 листопаду б. р. Клуб улаштував жалібну академію пам'яті Євгена Чикаленка, що відбулася у великій салі готелю Граф в Празі. Промовцями виступали проф. Мацієвич, доц. В. Королів, пані З. Мірна і інж. В. Шегченко.

— Кільки слів про націоналізм «Розбудови Нації». 28. XI. б. р.

вийшло ч. X-XI (жогте в листопад р. 1929) журналу «Розбудова Нації».

Чекали ми в Подєбрадах з нетерпінням цього числа, бо думали, що в першій сторінці його прочитаємо вислови цілком зрозумілого гніву, обурення й протесту проти арештів комуністичною владою старих визначних українських діячів на Україні.

Та думка наша не виправдалася. В цілому числі цьому ні одним словом не згадано про арешти.

Що це значить? Чому інші друкарські органи націоналістів на своїх сторінках вміщують передовиці та протести проти арештів на Україні, а журнал «Розбудова Нації» мовчить?

Ріжні можна робити здогади. Може редакція журналу «Розбудова Нації» боїться вступати в захист арештованих тому, що частина з них працювала в уряді покійного С. В. Петлюри? А може справді про арешти зможеться видавати жуткі звістки? Розбудова Нації в чийх інтересах?

Але в час і не місце тут розбиратися, хто в чийх інтересах працює — це покаже майбутнє (може вже й ієдалске!).

Нині ж стверджуємо, що «Розбудова Нації», цей їмби то 100 відс. націоналістичний орган, про масові арешти українців на Україні — промовчав.

Ми перлі, що у відповідь їм видавць журналу «Розбудова Нації» почне жоглірувати їм речей і слів доводити, що біле рівняється чорному, або може навіть після цього надрукує повідомлення про арешти на Україні, але ціну таким доказам ми знаємо. Факт залишається фактом.

Подєбрэдчанин.

В Німеччині.

† Ганна Антоновна Ратгауз. 27. XII спочила на віки вдова колишнього аташе нашої Місії в Царьгороді і величній співробітниця нашого міністер-

ства закордонних справ. Покійниця персбула тяжку долю емігрантську, залишила у тих, хто її знав, добрий по собі спомин. Вічна їй пам'ять!

— Загальні Збори Українського Академічного Товариства, при Українським Науковим Інституті в Берліні, що відбулися 14 листопаду, залагодивши чергові справи і перевибравши управу, ухвалили таку резолюцію: «Загальні збори Українського Академічного Товариства в Берліні з дня 14 листопада 1929 з жалем констатують, що в біжучому шкільному році заведено в українській гімназії в Рижєвїцях коло Праги (в Чехословаччині) обов'язкову науку російської мови. Загальні збори висказують з цього приводу незадоволення та апелюють до управы та до учительського збору згаданої гімназії, щоби цей стан річї як найскорше змінено та щоби замість російської заведено навчання ишої слов'янської мови (напр. сербохорватської)». («Діло» ч. 268 з 3. XII).

— В Українським Науковим Інституті в Берліні 11 грудня с. р. відбувся доклад німецькою мовою проф. Д. Дорошенка на тему «Німецьке право на Україні».

На Далекому Сході

— Храмове українське свято. Урочисто відбула Харбїнська українська колонія храмове свято своєї св. Покровської церкви 14 жогтїя. Особливо глибоке враження на присутніх зробили українські співи, що їх прекрасно виконав хор. Храм української церкви дає нагоду ще раз нагадати про її потреби та закликати до пожертв («Гун-Бао» ч. 856 з 24. X).

— Зібрання «Просвіти» в Харбїні відбулося 27 жогтїя. Розглядали питання про організацію жіночої секції, театральної та курси українознавства (ib.).

— Курси українознавства. «Просвіта» в Харбині розпочала 3. XI третю групу курсів українознавства. В програм курсів входить українська мова, література, історія й географія України. Лекторами — укр. мови й літератури — І. Паславський географії — і.ж. О. Райгер і історії — Є. Опадча. Курси відбуваються двічі на тиждень, мають тягнутися до 1 травня. Тоді одбудуться іспити, після яких слухачам видано буде належні посвідчення (ib.).

— «Запорожець за Дунаєм» Це перша вистава цього року «Просвіти» у Харбині. Вистава відбулася з великим успіхом 14 жовтня. Варто зауважити, що місцева радіостанція передала по радіо і вступне слово про оперу та її автора і саму оперу. А за півгодини перед виставою таж станція англійською та китайською мовою зробила повідомлення про працю «Просвіти» і те, що через півгодини почеться українська опера, яку можна було чути в айглухих куточках Манджурії (ib.).

В Америці.

— Базар у Вінніпезі впродяділо 23-50 листопаду Жіноче т-во і центрцтво. Дохід має піти на користь українського православного собору («Укр. Голос» ч. 46 з 13. XI).

— «Про теперішнє життя в Україні» прочитав докладну і цікаву лекцію в салі собора у Вінніпезі редактор «Українського Гороса» М. Стечишин («Укр. Голос» ч. 46 з 13. XI).

— Український шпиталь в Мондер збудовано жертвами місцевих українців та околичних фармерів. Шпиталь має коштувати 60.000 дол. Газети закликають всіх канадійських українців жертвувати на це добре діло («Західні Вісті» ч. 45 з 8. XII).

— Переписі українці. Ухвалу влади завести в наступному переписові населення людности Сполучених Штатів рубрику про національність уважають наші американські земляки за великий успіх. Тепер стоїть завдання його використати («Народня Воля» (ч. 132 з 23. XI). закликає американських українців взяти активну участь у самому переведенню перепису, а найголовніше пильнувати, щоб всі українці громадяне і дорослі і діти вписувалися, при переписі, як українці.

Листування Редакції.

Того, хто прислав з Палестини книжки й газети, редакція провітє стєкєтїєсу. Дякуємо

Зміст

— Париж, неділя, 15 грудня 1929 року — ст. 1. — Б. Вржїчїя з Вїйсного з'їзду в Париж — ст. 3. — Україна й Сполученї Штати Північної Америки — ст. 6. — O b s e r v a t o r. З міжнародного життя — ст. 7. — Перша конференція української еміграції в Празї й Головна Еміграційна Рада — ст. 10. — Червоний терор на Україні — ст. 21. — З преси — ст. 24. — Хронїка. З життя укр. еміграції: У Франції — ст. 25. — В Польщі — ст. 26. — В Чехії — ст. 28. — В Німеччині — ст. 30. — На Далекому Сходї — ст. 30. — В Америці — ст. 31.

Адміністрація приносить свої вибачення передплатникам за спізнєння висилки числа 49 «Тризуба», що трапилася з причин технїчних.

Нові книжки й журнали, надіслані до Редакції

— Записки Наукового Інституту в Берліні. Abhandlungen des Ukrainischen Wissenschaftlichen Institutes in Berlin том 2. Берлін 1929. Walter de Gruyeter C-o. Ст. 217.

— Літературно-Науковий Вістник. Книжка XII. за грудень. 1929 р.

— The Balfour Declaration an Analysis. Видання «Falastin». Яффа. 1929. ст. 34-2.

— «Наш Приятель». ч. 4 грудень 1929 р. Львів.

— «Місіонар». ч. 12. грудень 1929 р. Жовква.

— «Вісти з Лугу» Листопад, 1929. Львів.

Товариство Лицарів Ордену Залізного Хреста в Подєбрадах (ЧСР) вітає з нагоди 10-ї річниці Зимового Походу Української Армії, з 6-XII р. 1919 по 6-V р. 1920, всіх товаришів по зброї — лицарів, розпорошених по-за межами Батьківщини.

Незабутній і єдиний в історії нашої визвольної боротьби СЛАВЕТНИЙ ЗИМОВИЙ ПОХІД, що є яскравим доказом сильного духу нашого вояцтва, хай буде й на будучину прикладом відваги, витривалости, саможертви та безоглядної любови до Рідного Краю.

С л а в а У к р а ї н і !

Управа т-ва.

Подєбради. ЧСР.

Дня 15 грудня 1929 року о год. 3-й пополудні в помешканню Café du Bouquet — 64, rue Saint Dominique, Париж 7 (метро Invalides або La Tour-Maubourg) відбудуться

Збори т-ва «Приятелів Українського Пласту»

з таким порядком: 1) Приголошення в члени Т-ва, 2) Прийняття статуту Т-ва, 3) Вибір Управи Т-ва, 4) Біжучі справи.

Нехай не буде ні одного українця чи українки, котрим не було б на серці виховання нашої молоді!

Пласт - Скаут, — це одинока під сучасну пору організація, яка виховує молодь на сильних характерних та національно-свідомих громадян!

То ж вступайте в члени Т-ва «Приятелів Українського Пласту», цим дасте доказ зрозуміння ваги виховання української молоді — шляхом пластових ідеалів.

За тимчасовий виділ Т-ва

О. Удовиченко (-)

І. Попович (-)

Редакція і адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau; Paris V.
Поштова адреса: «Le Trident» («Tryzoub»). Boite post. № 15. Paris XIII.
(дійсна лише до 31. XII. 1929 р., а з 1. I. 1930 р. — посилати безпосередне на повищу адресу редакції й адміністрації). Для переказів: «Le Trident», chèque post. de Paris 898.50.

Педагог — Комітет.

Адміністратор: **Іл. Косенко.**

Le Gérant: **M-me Perdrizet.**